

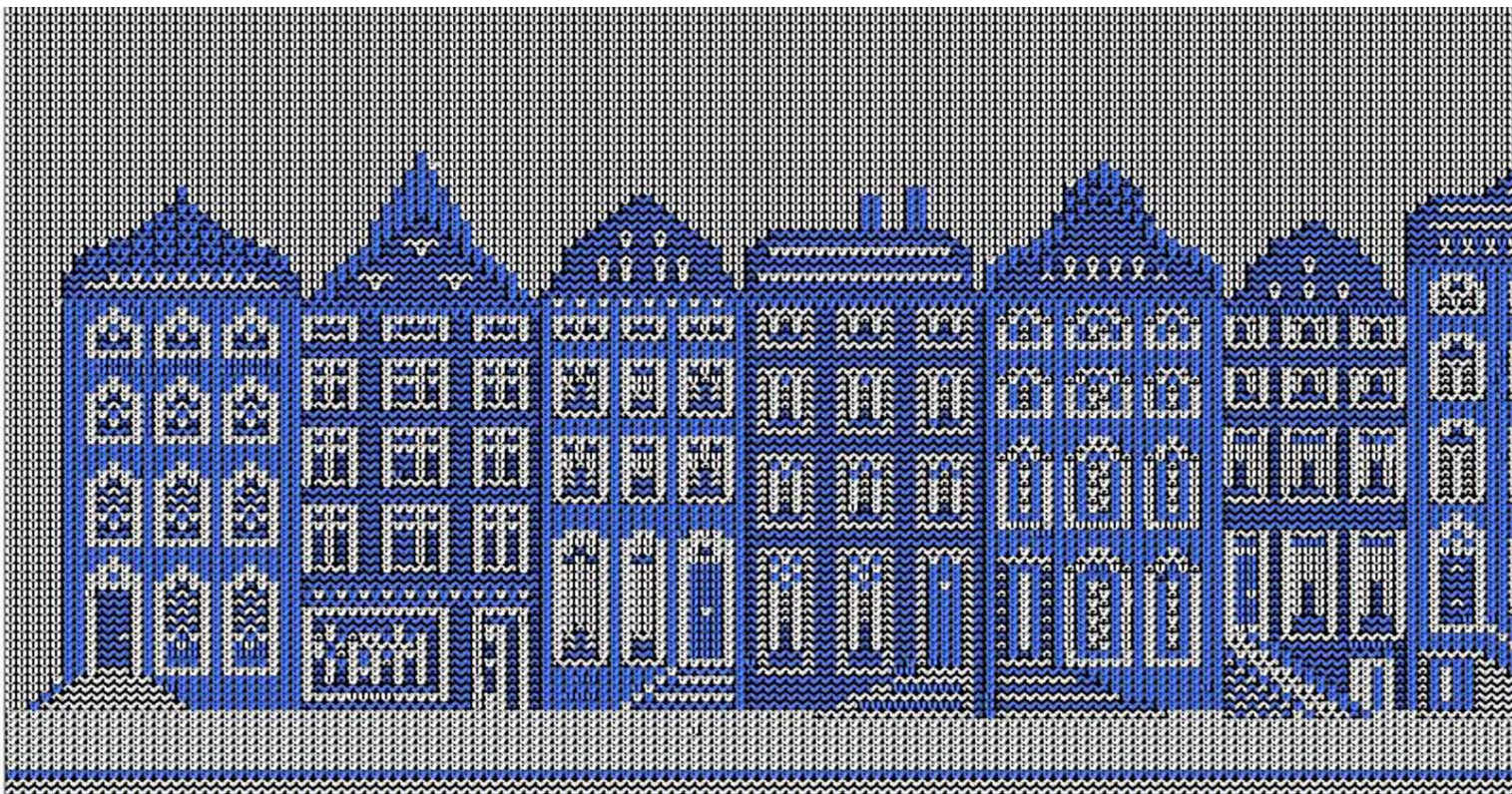
Constance Willems, een opgeleide modeontwerpster, werpt een nostalgische blik op het breien in de Nederlandse schilderkunst, fotografie en literatuur. Wat mij daarbij opvalt, is hoezeer breien als ontwerp techniek nog steeds onderbelicht is en hoe leuk het is, om dit een keertje van dichterbij te bekijken, en hoe veel respect men begint te krijgen voor het werk van breiers in heden en verleden.

Beatrijs Sterk, European Textile Network, Hannover, Duitsland

Het verschil tussen breien en weven is fundamenteel. Weven vereist een strakke planning en eenmaal gekozen moet het tot op de laatste draad worden gevolgd. Breien is niet alleen als stof rekbaarder maar ook als werkwijze: ieder moment kun je een andere steek kiezen, voor mij een prachtig voorbeeld van het verschil tussen een procedurele en optionele levenshouding!

Thijs Verhaar, Knitwear Lab, Almere, Nederland

alle breipatronen 'Gracht' ontwerp & copyright Constance Willems

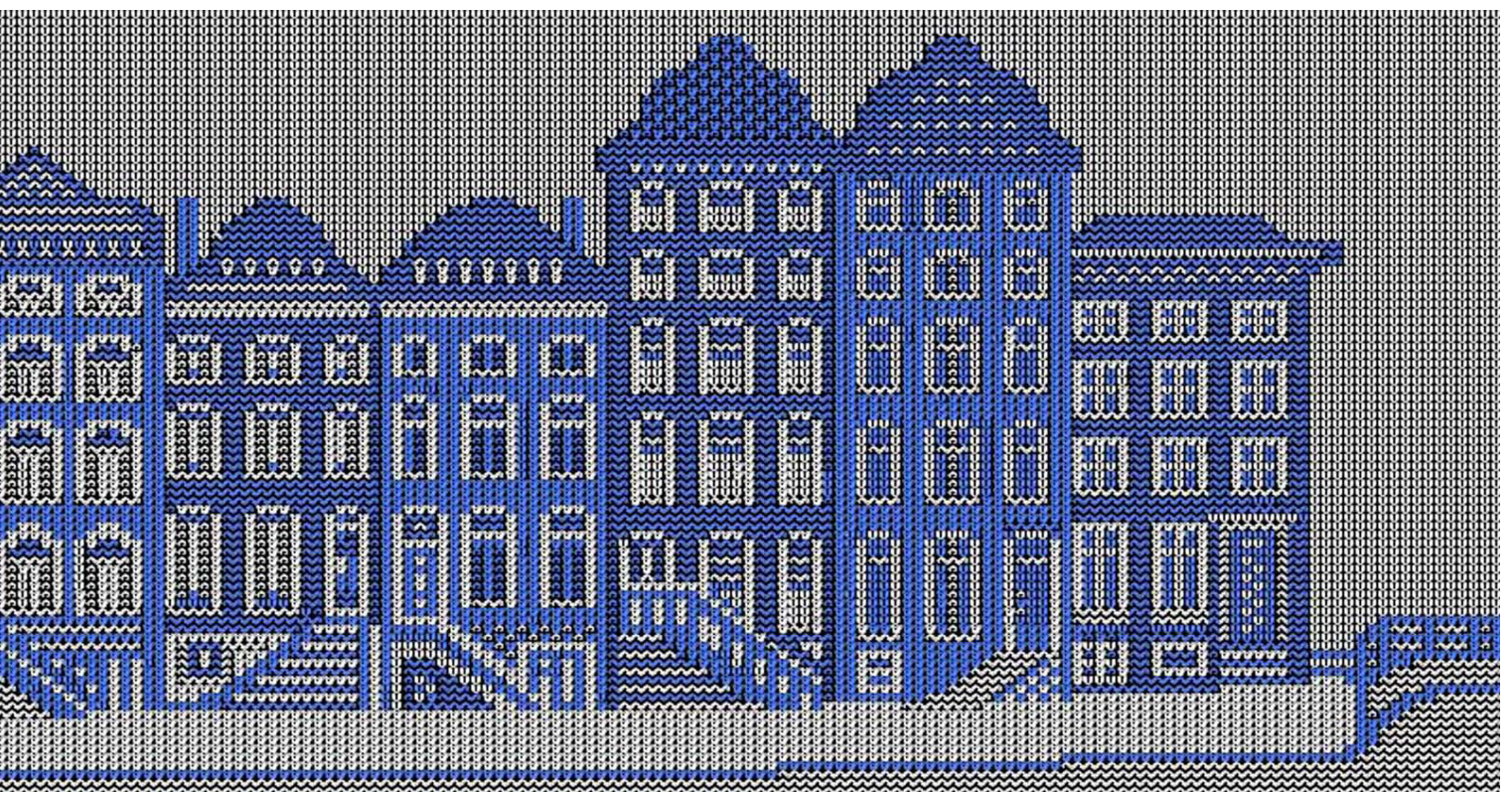
Dutch knits

breisels in Nederland
1523 ~ 2023

Een ontdekkingsstocht door het rijke erfgoed van het Nederlandse breien
in kunst, fotografie en literatuur

Constance Willems

~ dit boek is opgedragen aan alle vroegere, huidige en toekomstige breiers ~

Gouden Eeuw

1600 ~ 1700

De Gouden Hollandse Tijden van Ferdinand Bol, Wierix, Pieter de Hoogh, de opgegraven gebreide mutsen van de walvisvaarders op Spitsbergen en van een breiende admiraal Piet Pieterszoon Heyn of Piet Hein, bekend door de verovering van de Spaanse Zilvervloot in 1628.

‘Een zeeman van top tot teen. Reeds als kind heeft hij met zijn vader, die een haringvisscher was, op zee rondgezwakt. Door de Spanjolen gevangengenomen, werden beiden als slaven op een galei geketend. Toen hij naderhand met andere gevangenen naar Sluis in Vlaanderen werd overgebracht, won Piet Hein eenig geld met het breien van kousen, dat hij singulier goed deed, en kocht hij voor hetgeen hij daarvoor verdiende, allerlei versnaperingen voor zijn armen vader, wien de gevangenschap zwaar drukte. Eerst in 1600, na den slag bij Nieuwpoort, werden zij met andere krijgsgevangenen tegen Franciscus De Mendoza uitgewisseld. Niet lang daarna in ‘s lands zeedienst naar de West-Indiën gestevend, werd Piet Hein andermaal gevangengenomen en eerst twee jaren daarna ontslagen.’ ‘Dat moet niet heel plezierig zijn, als men zoo’n tijd gevangenzit,’ zeide De Ruyter. ‘Hoe vervelend, vooral voor een zeeman.’

P.J. Andriessen, *Het weezen van Vlissingen, of Hoe onze republiek onafhankelijk werd.*

A.W. Sijthoff, Leiden. 1900

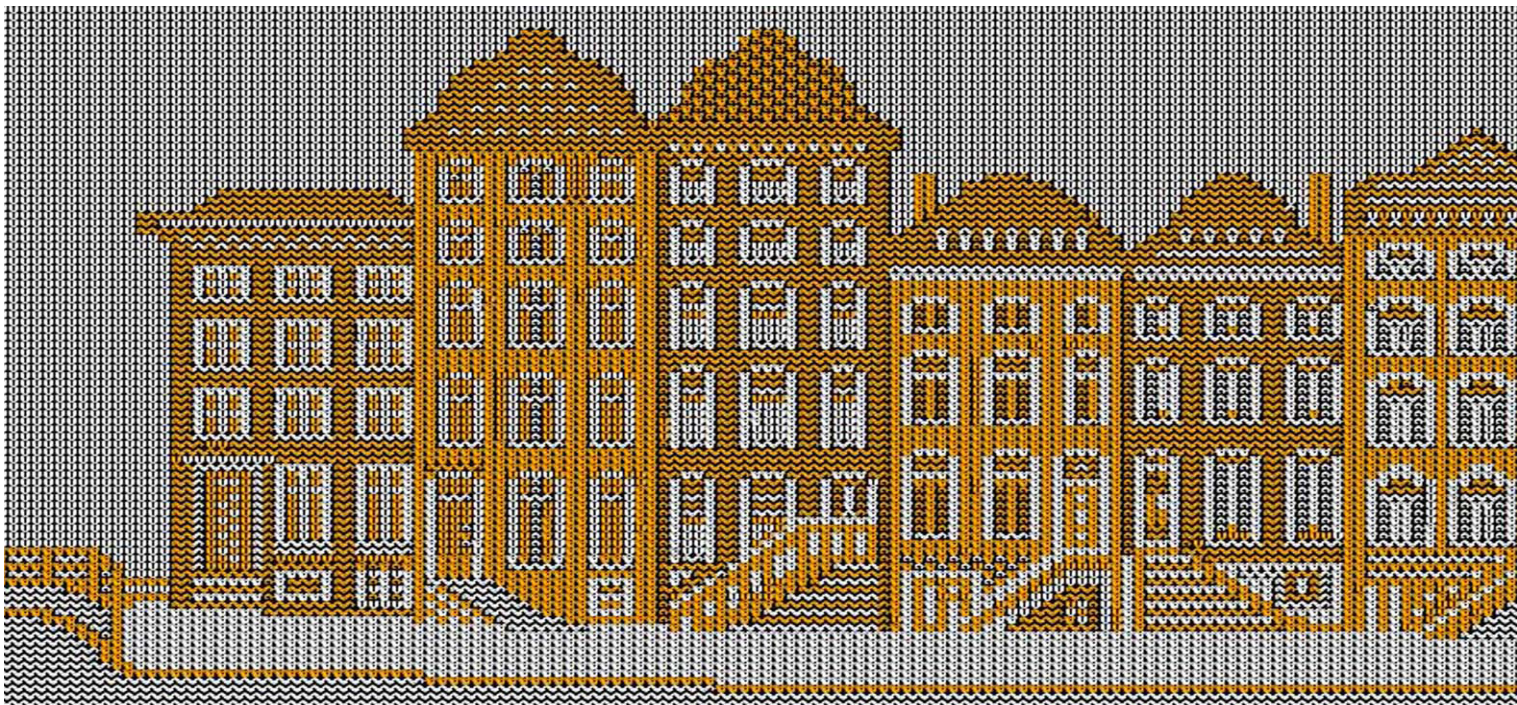
Wat moet de verovering van de Spaanse zilvervloot zoet hebben gemaakt voor Piet Hein. Zo zoet als wraak maar kan smaken.

Toch doen ook andere verhalen over Hein de ronde. Hij is enorm ijdel, zeggen bemanningsleden die niet met naam en toenaam genoemd wensden te worden. “En hij praat de hele dag aan een stuk door. Over van alles en nog wat.” Dezelfde bemanningsleden maakten mij ook attent op een wel heel bijzondere hobby van de ogenschijnlijk zo stoere admiraal: hij brei. Die bezigheid schijnt hij zich tijdens zijn gevangenschap eigen te hebben gemaakt. Roeislaven zaten geketend en hadden niets te doen, wanneer de galei in de haven lag. Sokken breien gaf afleiding en zorgde nog voor een zakcentje ook. “Hij geeft de sokken weg aan matrozen die goed werk hebben verricht, maar het blijft een vreemd gezicht, een admiraal die aan boord zit te breien, terwijl wij de kanonnen aan het schoon maken zijn.”

Tentoonstelling *Roddell & Achterklap* 2013, West Fries Museum, Hoorn

‘Aardig weetje: Piet Hein had een zelfgemaakt familiewapen: een ekster op een hek. Een ekster werd vroeger ook wel ‘piet’ genoemd en hek is een ander woord voor ‘hein’ (van omheining). Zodoende. Piet Hein verwerkte dit familiewapen weleens in de sokken die hij breide.’

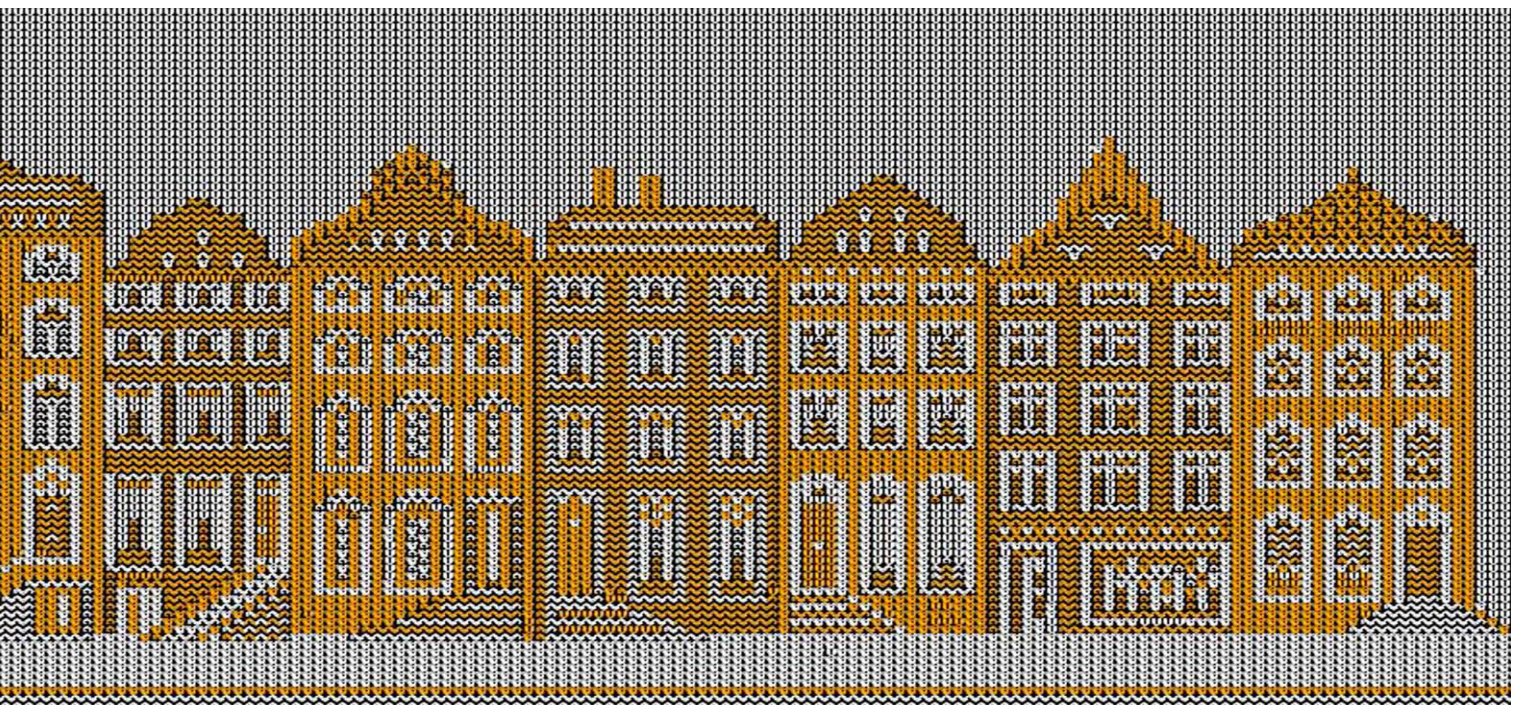
Peter Smit, auteur, 2015

Breide vrouw die een gebreid en gevilt duivelskapje draagt.

Caspar Netscher, 1639 – 1684, was een Nederlandse portret- en genreschilder. Hij was een meester in het afbeelden van oosterse tapijten, zijde en brokaat en introduceerde een internationale stijl in de Noordelijke Nederlanden.

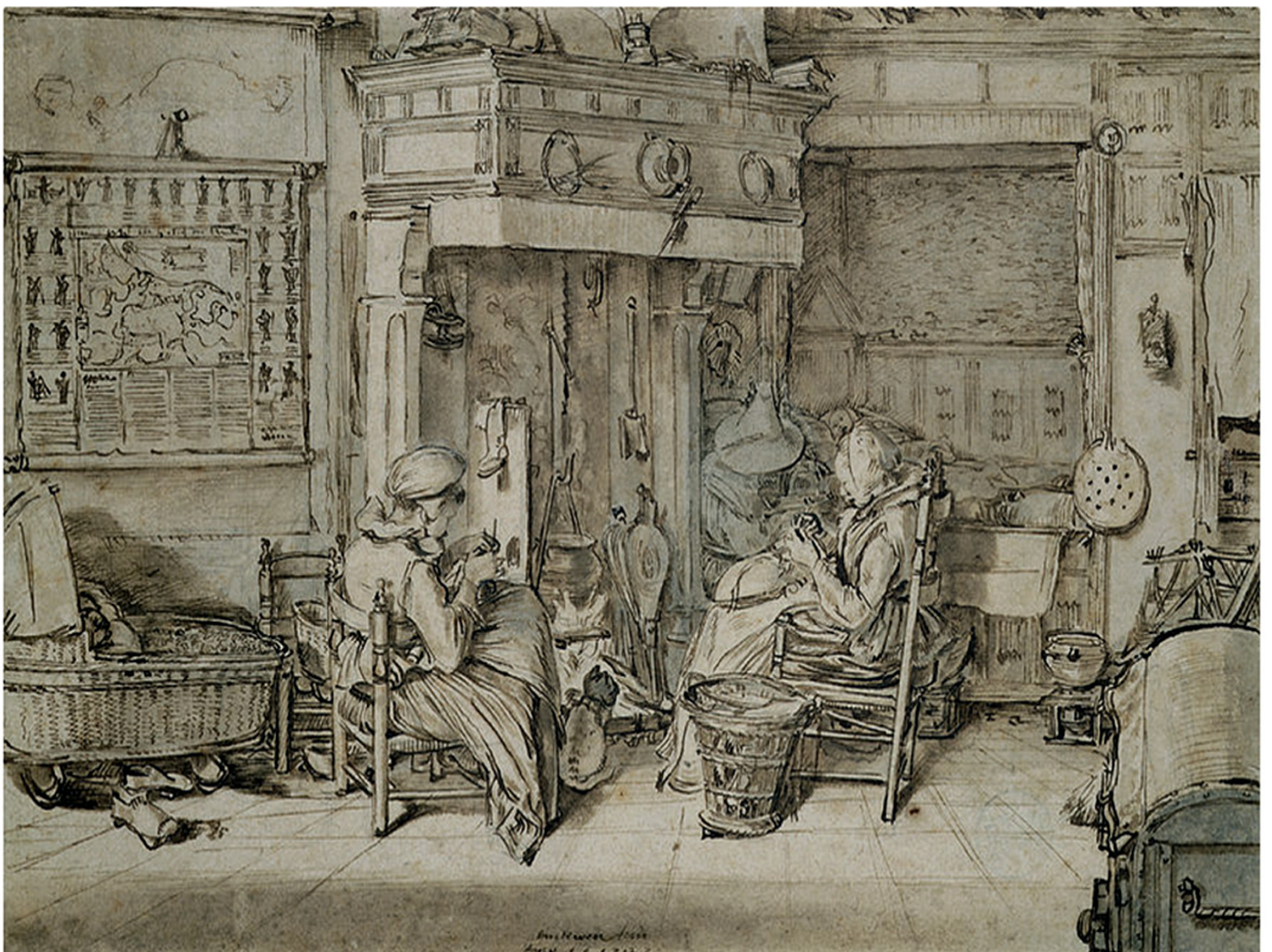
Rechts Nederlandse breister

Willem Pieterszoon Buytewech, 1591/1592 - 1624,
was een Nederlandse schilder, tekenaar en etser.

Hij is een van de eerste specialisten op het gebied van vrolijke
gezelschappen in de Nederlandse genreschilderkunst.
Zijn tijdgenoten noemden hem "Gheestige Willem".

Beneden Nederlands keuken interieur van 1617

Nederlandse breister in 1655.

Gerbrand Janszoon van den Eeckhout, 1621 – 1674,
was een Nederlandse kunstschilder in de zeventiende eeuw. Hij was van van 1635/6 tot ca. 1641
in Rembrandts atelier als leerling of gezelschap werkzaam.

The Maida and George Abrams Collection,
Fogg Art Museum, Harvard University, Cambridge, Massachusetts, USA.

Ferdinand Bol, opgeleid door Rembrandt, schilderde hier in 1635 de breiende Neeltje Willemsdr. van Zuydtbroeck, de moeder van Rembrandt.

Foto Constance Willems
Collection Herzog Anton Ulrich-Museum
Braunschweig – Kupferstichkabinett,
Germany.

Het Christuskind helpt zijn vader Jozef bij het bouwen van een schip. Hij wordt geassisteerd door twee engelen. Maria zit bij hen en is aan het breien, jacquard of intarsia.

Prent Hieronymus Wierix datering tussen 1563 - 1669

Rijksmuseum, Amsterdam

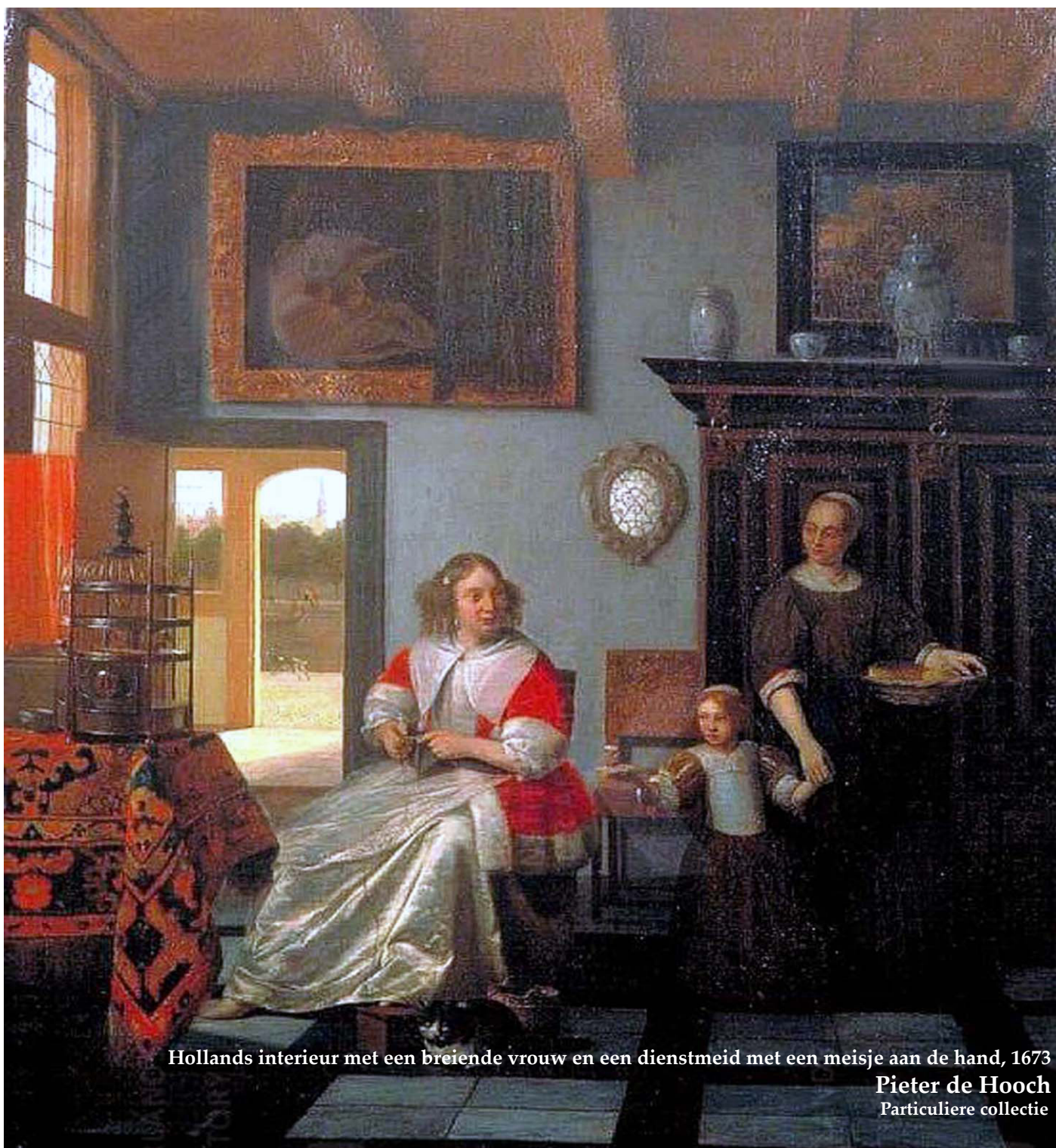
*Frustra pater nauem dabit,
Frustra caligas parabit
Texens Mater filio;*

*Quando volet nauigare
Ambulabit super mare
Nullus auxilio.*

Fully fashioned gebreide muts in rode zijde en gouddraad, ca. 1600

Rijksmuseum, Amsterdam

Hollands interieur met een breiende vrouw en een dienstmeid met een meisje aan de hand, 1673

Pieter de Hooch
Particuliere collectie

Drie gebreide en vervilte wollen mutsen gedragen door Nederlandse walvisvaarders op Zeeuwsche Uytkyck, Spitsbergen ca. 1650.

Rijksmuseum, Amsterdam

Barokke dames tussen 1700 ~ 1800

Focke Stapert, Tibout Regters, Reinier Vinkeles, J. de la Croix, Warner Horstink, Abraham van Strij, Wilhelm Adrian Netscher, Rienk Jelgerhuis en een anonieme kunstenaar schilderden breisters die tussen 1700 ~ 1800 aan het werk zijn.

Ik zou anders kousen en slaapmutzen breiën, in de keuken omzwarrelen, met de meiden krakeelen, met de stijfster en strijkster in vertrouwen over de wasch, met de schoonmaakster over het uithaalen, ja met de groenvrouw over een kropsaadjen kunnen spreken, en alles zou dan wèl zijn.

Betje Wolff en Aagje Deken. Historie van mejuffrouw Cornelia Wildschut. Deel 2.

Isaac van Cleef, Den Haag 1793

Keetje is mijn hoop en mijn troost, ik kan haar een moord betrouwen: ik zei dan: kind het zal wel zo zijn, en ik verhaalde haar wat Juffrouw De Groot mij gezegd had, en, zei ik zo, dan moeten wij zien, dat wij wat zijk minderen, en je zult dan je witte zijde kousjens zelf moeten breiën, en eens een uurtje vroeger opstaan, en wij zullen dan een reisjen te minder naar de Comedie, en eens te meermaal in de Kerk gaan; dat wint uit; zie, iedere comedie partij kost mij voor ons beiden altoos een ducaat, en voor twee zesthalfjens zijn wij in de kerk, en dan hoort men nog eens wat goeds.

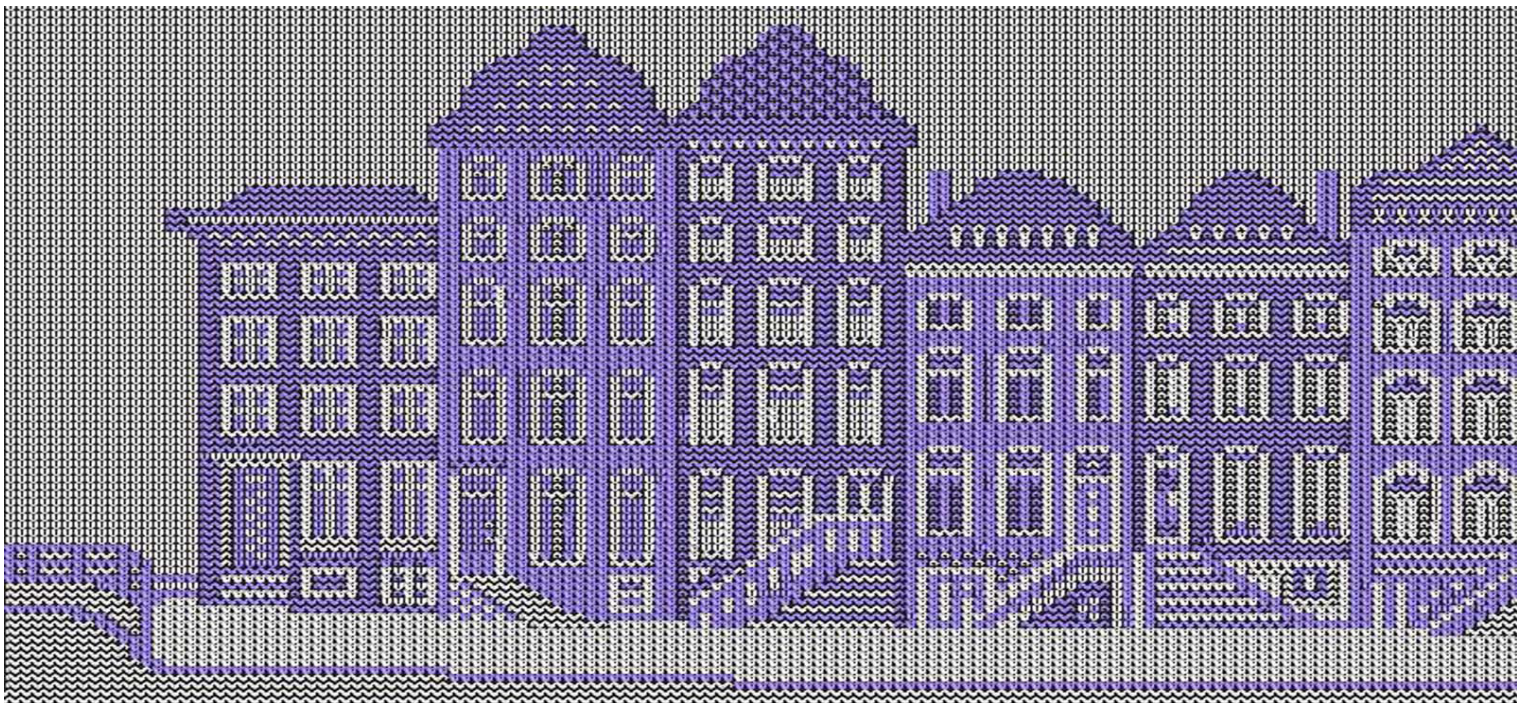
Betje Wolff en Aagje Deken. Historie van mejuffrouw Cornelia Wildschut. Deel 4.

Isaac van Cleef, Den Haag 1793

Neen, Mevrouw, ik lees niet, ik heb wel andere zaaken te verrichten, en sedert ik getrouwd ben, schrijf ik geen meer brieven, zo dat, in dit stuk hebben wij den zelfden smaak: trouwens dit is den eigen smaak der meeste vrouwen, die zeer wèl begrijpen dat het haare bezigheid niet zijn kan, en dat het oneindig beter voor haar is een witte kous te breiën, (die zij niet noodig heeft,) dan alle daag een uur met leezen haare oogen te bederven.

Betje Wolff en Aagje Deken. Historie van mejuffrouw Cornelia Wildschut. Deel 2.

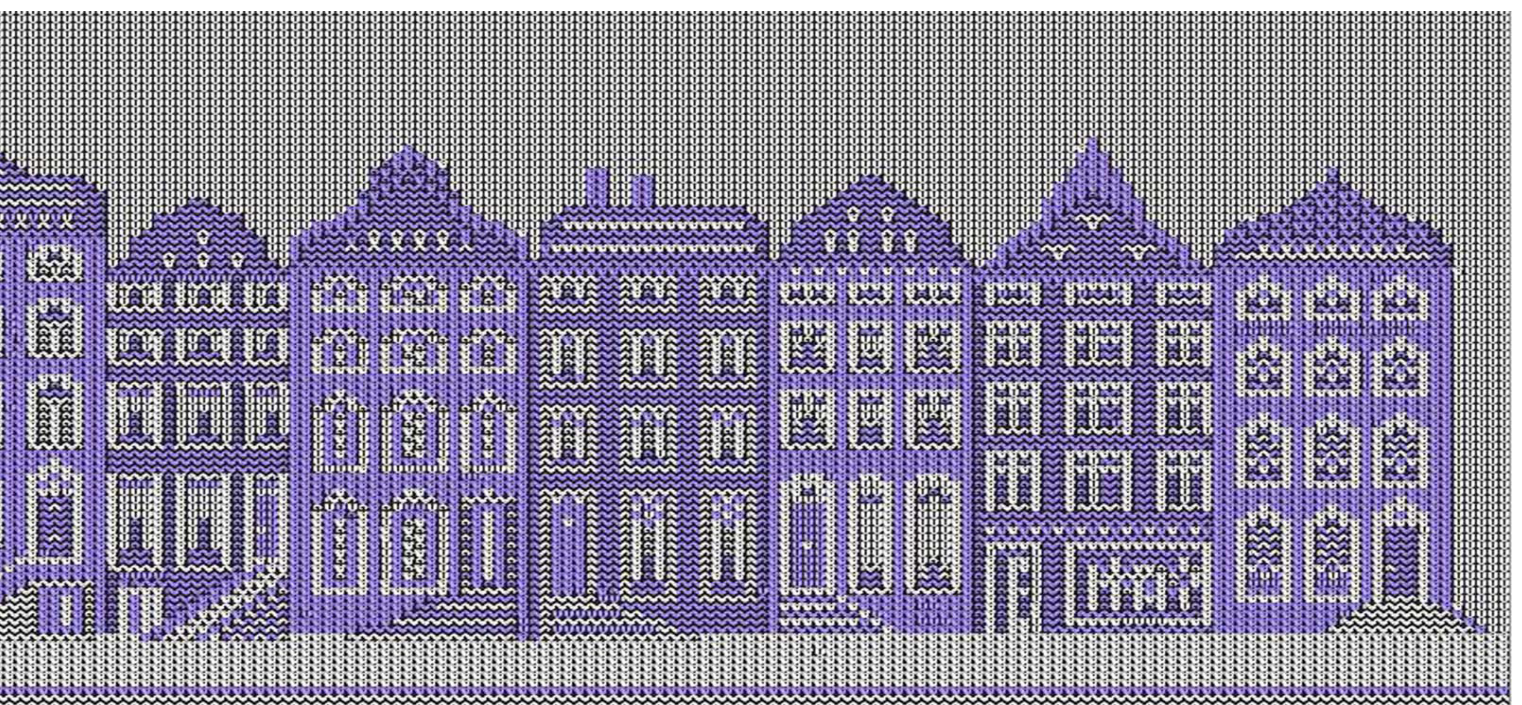
Isaac van Cleef, Den Haag 1793

Portret van
Maria Goll van
Franckenstein,
met breiwerk,
gemaakt op
12 december 1783

Louis Bernard Coclers , 1740 - 1817, was een Zuid-Nederlands portretschilder en graficus, die onder andere in Luik, Maastricht, Leiden en Amsterdam werkzaam was.

Portret, toegeschreven aan de echtgenote van de schilder,
Foeckje Frederiks van Alema, in 1713.

Ze breit een oranje sok of de oranje mouw van een trui.
Foeckje draagt tijdens het breien, een trendy kleine witte Duitse muts.

Focke Stapert, 1683 - 1736

collectie Fries Museum, Leeuwarden